

Літ.: Полное собрание законов Российской империи. – СПб., 1830, т.1; Внешняя политика России XIX и начала XX века. Документы Российского министерства иностранных дел. – М., 1985, т.6 (14).

М.М.Варварцев.

АКТ ЗЛУКИ 1919 – урочисте проголошення Директорією акта про об'єднання Української Народної Республіки й Західноукраїнської Народної Республіки в єдину незалежну державу 22 січня 1919 в Києві.

Внаслідок розвалу Австро-Угорщини на західноукраїнських землях 1 листопада 1918 постала нова держава – ЗУНР. Під тиском широких народних мас, що прагнули об'єднання з “Великою Україною”, в умовах розв'язаної поляками інтервенції Українська національна рада ЗУНР, її найвища законодавча влада, доручила своєму урядові – Державному секретаріату – вжити заходів для возз'єднання всіх українських земель в єдиній державі. Українська національна рада надіслала делегацію (О.Назарук, В.Шухевич та ін.) для переговорів з гетьманом П.Скоропадським. Та по прибутті переговори вже довелося вести з Директорією, яка стала на чолі протигетьманського повстання 1918. 1 грудня 1918 у Фастові було укладено “передвступний” договір між УНР і ЗУНР про наступну Злуку обох республік в одну велику державу. 3 січня 1919 Українська національна рада ЗУНР у Станіславі (нині м. Івано-Франківськ) затвердила “передвступний” договір між ЗУНР і УНР і прийняла ухвалу про злуку: “Українська Національна Рада... проголошує торжественно з'єднання... Західно-Української Народної Республіки з Українською Народною Республікою в одну, одноцілну, суверенну Народну Республіку”. Державному секретаріатові ЗУНР доручалося завершити офіційне укладення договору про злуку. До скликання Установчих зборів об'єднаної Республіки законодавча влада на території ЗУНР належала Українській національній раді, виконавчу здійснював Державний секретаріат. Для переговорів з урядом УНР була обрана делегація у складі 65 осіб (очолював Л.Бачинський) та окрема комісія. 22 січня 1919 Директорія УНР з приводу визначної події видала Універсал, яким оповістила про утворення єдиної незалежної УНР. В урочистій обстановці у цей день на Софійському майдані було проголошено А.З.: “Однині воедино зливаються століттями одірвані одна від одної частини єдиної України – Західно-Українська Народна Республіка (Галичина, Буковина і Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна. Здійснились віковічні мрії, якими жили і за які умирали кращі сини України. Однині є єдина незалежна Українська Народна Республіка”. А.З. одноставно схвалено 23 січня 1919 Трудовим конгресом України, що відкрився напередодні. Представники ЗУНР (48 делегатів) були введені до складу Трудового конгресу для негайного проведення в життя цього акта. До складу його президії обрано галицького соціал-демократа С.Вітика. Директорії УНР надавалося право верховної влади і покладалося зобов'язання вжити

всіх заходів до оборони держави. До її складу мали увійти представники Західної України. Назву ЗУНР було замінено на “Західна область Української Народної Республіки” (ЗОУНР), якій забезпечувалася територіальна автономія. Передбачалося скликати Установчі збори, що мали утворити єдину владу Республіки.

Літ.: Винниченко В. Відродження нації. – К.–Відень, 1920, ч.3; Левицький К. Історія визвольних змагань галицьких українців в часи світової війни. 1914-1918. – Львів, 1930-38, ч.1-3.; Лозинський М. Галичина в рр. 1918-1920. – Нью-Йорк, 1970; Конституційні акти України. 1917-1920. Невідомі Конституції України. – К.,1992.

О.Й.Щусь.

АКТ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ – політико-правовий документ ВР України, прийнятий 24 серпня 1991, яким засвідчувався новий статус Української держави.

Цій події передувало прийняття ВР України 16 липня 1990 Декларації про державний суверенітет України 1990, якою проголошувалася самостійність, повнота і неподільність влади Української держави в межах її території та незалежність і рівноправність у зовнішніх відносинах.

Прийняття Акта відбувалося в умовах, коли під дією зовнішніх чинників суверенітет України опинився під реальною загрозою. Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 виявила повну залежність союзних республік-держав від розвитку подій у Москві, їх беззахисність. Тільки повний провал московського путчу зберіг Україну від втрати національного суверенітету та повернення її до тоталітарних часів. З огляду на це 24 серпня 1991 в Києві розпочала роботу позачергова сесія ВР УРСР. З доповіддю про політичну ситуацію в країні виступив Голова ВР України Л.Кравчук. Зі співдоповідями виступили народні депутати О.Мороз – від більшості та І.Юхновський – від опозиції.

У доповіді й співдоповідях висловлювалася єдина думка про необхідність вжити рішучих заходів щодо захисту суверенітету України. Було запропоновано визначити і створити всі структури суверенітету та механізм його практичної реалізації, надійну обороноздатну систему, прийняти закони про статус військ, розміщення на території України, вирішити питання про деполітизацію правоохоронних органів республіки, вжити заходів щодо забезпечення економічного суверенітету. Від імені Народної ради І.Юхновський запропонував проголосити акт, у якому мали бути зафіксовані назалежний статус України, абсолютне верховенство її Конституції, законів та урядових постанов. Проголошення цього акта пропонувалося підтвердити республіканським референдумом. Надвечір 24 серпня 1991 позачергова сесія ВР УРСР (392 депутати – “за”, 4 – “проти”) проголосила Акт незалежності України, в якому констатовалося: “Виходячи із смер-